

διεισδύεις να διαφωνώ διατά τὴν βάσιν τοῦ δργου σας, εὐρίσκω διτι μὲ τὰς ὑπερβολάς σας καταντῷ νὰ κλονίσετε καὶ τὰ θεμέλια. Οἱ φρόνιμοι πηγαίνουν σιγά σιγά...

— Ξέρω, ξέρω. 'Η ίδει τοῦ Ροΐδη, ἡ διπλωματία. Μὲ νὰ σοῦ πῶ, ἔγω μιᾶ διπλωματία καὶ γνωρίζω, τὴν ἀλήθειαν. 'Η ἀλήθεια παντοῦ, ἡ ἀλήθεια. Δὲ μοῦ λέσ, παρακαλῶ, τὶ θὰ κάναμε ἐν δλοῖς εἰχαν τὴν ίδεια σας; Νὰ πούμε πῶς δ Σολωμὸς ἀπήγαινε μὲ τὴν ίδεια διπλωματία, θὰ εἴται σήμερα Σολωμὸς καὶ θὰ εἴται ἡ ποιηση γλυτωμένη ἀπ' τὰ νύχια τῆς καθαρεύουσας; 'Ο Σολωμὸς εἴται μεγάλος, πολὺ μεγάλος καὶ δὲν καταδέχτηκε νὰ θυσιάσῃ τὴν ἀξία του καὶ τὴν ἀλήθεια στὴ διπλωματία καὶ στὴ πρόσκαιρη δημοτικότητα. Τόσα χρόνια ἐμενε στὰ σκοτεινά, μὰ γιὰ δὲς τώρα! Τὶ λέσ, γιὰ τὸ Σολωμό; 'Ο Στεκέτης, μιὰ ἀξία στ' ἀλήθεια, ἀκολούθησε τὴ διπλωματία, θυσιάσῃ τὴν ἀλήθεια καὶ βλέπεις τὴν τιμωρία. Ποιός ξέρει σήμερα τὸ Στεκέτη; Εσχάστηκε, πάει.

— "Ωστε νομίζετε . . .

— "Ετσι τώρα κι δ Ψυχάρης. Τώρα δὲ σᾶς αρέσει, αῖ; Μὰ ἔνας τίμιος συγγραφέας δὲ δουλεύει μόνο γιὰ τὴν ἐποχή του, & θὲς μάλιστα δὲν πρέπει νὰ δουλεύῃ γιὰ τὴν ἐποχή του.

Καὶ προσέθεσε τὰ ἔξι σοβαρά, φρόνιμα, ἀποδεικνύοντα διτι εύρισκονται καὶ μαλλιάροι μὲ ἀνοικτὰ μάτια ποὺ δὲν τυφλώνονται ἀπὸ τὸν ἀληλοθαυμασμόν.

— 'Ο Ψυχάρης ἔχει βέβαια σφάλματα — καὶ ποιός δὲν ἔχει σφάλματα; — μὰ δὲ μοῦ λέσ, διὰ θασες ἔργα τοῦ Ψυχάρη; πῶς σοῦ φάνεται; Θὰ μοῦ πῆγε πάλι «τὰς ὑπερβολάς». Μὰ ποιός σὲ βεβαιώνει πῶς ἔχεις σὺ τὸ δίκιο καὶ πῶς σὲ εἶχεις χρόνια, σὲ πενήντα, σὲ ἑκατὸ χρόνια — καὶ τί εἶναι τάχα ἑκατὸ χρόνια στὴ ζωὴ ἐνὸς ἔθνους; — δὲ θὰ βρίσκουν πῶς δ Ψυχάρης εἴται πολὺ καλὸς μὲ πῶς ἐπρεπε νὰ εἶναι πιὸ ριζοσπαστικός; Πολλά, πολλὰ πράματα στὴν ἀρχὴ διόσμος τὰ πολέμησε μὲ ὅ στερα τὰ δέχτηκε κ' ἵτιμησε ἑκείνους ποὺ ἐπάθαν κατατρεγμό.

— Φρονεῖτε λοιπὸν διτι αἱ ίδεια σας θὰ ἐπικρατήσουν ἀσφαλῶς μιὰν ἡμέραν;

— Δὲν είμαι βέβαια τρελλός νὰ πολεμῷ γιὰ χρέμην ὑπόθεση. Πάει νὰ πῆ πῶς είμαι βέβαιος πῶς στὸ τέλος θὰ νικήσουμε. Οἱ καθαρεύουσάνοι τὸ ίδιο, πιστεύουν πῶς αὐτοὶ θὰ κερδίσουν στὰ τελευταῖα.

Σύ οὔτε τὸ ἓνα πιστεύεις, οὔτε τὸ ἄλλο. Τὶ πιστεύεις; πῶς ἡ γλώσσα θὰ σταθῇ στὴ μέση, νὰ ποῦμε λιγάκι πιὸ κάτω ἀπ' αὐτὴ ποὺ γράφεις. 'Ο καθένας πηγαίνει σύφωνα μὲ τὴ γνώμη του καὶ μὲ τὴν πιστη του. Ποιός θὰ θυγῆ πέρα; Αὐτὸ θὰ τὸ δεῖχῃ δι χρόνος. Οὔτε οἱ βρισιές, οὔτε οἱ κατατρεγμοί, οὔτε οἱ κοροδείες δὲ θὰ κάνουν τὴν ἀλήθεια νὰ χαθῇ. Μπορεῖ γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ τὴ σταματήσουν, μ' αὐτὸ μόνο γιὰ μιὰ στιγμή. 'Η ἀλήθεια θὰ βασιλέψῃ στὸ τέλος.

— Δηλαδὴ ἡ δημοτική;

— Δὲν ξέρω. 'Εγὼ εἴπα ἡ ἀλήθεια θὰ βασιλέψῃ δισ καὶ νὰ φωνάζουμε, δισ καὶ νὰ βρίζουμε. 'Η ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος μας; 'Εμεῖς θὰ νικήσουμε. 'Αδικος εἶναι δ ἀγώνας μας; Θὰ χάσουμε. 'Οχι δ Ψυχάρης, διχι δ Πάλλης, μὰ δι, τι καὶ νὰ γίνῃ θὰ χάσουμε. Γιὰ κοιτάξει τὴν ιστορία. Τὶ γενήκανε οἱ εἰκονομάχοι; Κυνηγήσανε, καταστρέψανε, ξορίσανε. Ποῦ πῆγαν δλοι τους οἱ κόποι; Στὰ χαμένα· καὶ γιὰ τὶ πράμα; γιὰ τὸ προσκύνημα τῶν εἰκόνων. Γιὰ λογάρισμε τώρα τὴ γλώσσα, πολὺ πιὸ μεγάλο ζήτημα καὶ πολὺ πολὺ πιὸ πραχτικό.

Αὐτὰ ἐπάνω κάτω μοῦ εἴπε διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα. Όμιλήσαμεν πολὺ περισσότερα, ἡ κυρία διμας ίδεια ἡτον αὐτή. Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα δὲν θὰ λυθῇ μὲ θυμούς, μὲ ὑπερτιες, μὲ διωγμούς. Διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐφαρμόζονται ἀκριβῶς οἱ λόγοι τους διποίους εἰπεν δ Χαραλαΐτη, ἀν δὲν ἔχω λάθος, κατὰ τῶν Χριστιανῶν: «Ἐάν ἡ θρησκεία αὐτὴ (ἢ χριστιανική) εἶναι φευδής, καμία δύναμις ἀνθρωπίνη δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τὴν σώσῃ· ἔαν δμως εἶναι ἐκ Θεοῦ ἀδικα κοπιάζετε».

Οι συνετοὶ αὐτοὶ λόγοι δὲν ἔσωσαν τότε τὸν Στεφανό τους, οἱ μετριοπαθεῖς λόγοι τοῦ «πωλημένου» δὲν θὰ ἐμπνεύσουν τώρα ἀνθρωπινώτερα αἰσθήματα εἰς τους μαινομένους ἀπὸ τὸ ἀντίθετον στρατόπεδον. 'Εν τούτοις δ κ. Πάλλης εἴπε μεγάλην ἀλήθειαν: τὸ ψεῦδος δὲν ἡμπορεῖ νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺ. Τὸ ζήτημα εἶναι πότε ἐπὶ τέλους θὰ λάμψῃ ἡ ἀλήθεια ἐν ὑνόματι τῆς δοπίας δλοι ἀγωνίζονται. 'Απέχει ἴσως πολὺ ἀκόμη. 'Ο κ. Παλλής τὸ εἴπε: δὲν ἐργάζονται διὰ τὸ παρόν, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον.

Τὴν ἀλήθεια εἶναι διτι βλέπει ρόδινον αὐτὸ τὸ μέλλον, ἔννοιω ρόδινον κατὰ τὰς ίδειας των. 'Ολα συντρέχουν πρὸς τὸν σκοπὸν των, ἀκόμη καὶ τὸ θέα-

τρον. Σχετικῶς μοῦ διηγεῖτο μὲ πολὺ πολὺ σκῶμμα τὰ ἔξι:

— Πῆγα ψὲς τὸ βράδι μὲ τὴν κόρη μου στὸ θιάτρο, στὴ Δέσποινα τῆς Λιών. Θὰ μᾶς ὑποχρεώσετε πολὺ νὰ καταφέρετε τὸν κόσμο νὰ πηγαίνῃ ταχτικὰ στὸ θέατρο. Εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη δούλεψη ποὺ μπορεῖτε νὰ μᾶς κάνετε, γιατὶ τὸ θέατρο εἶναι τὸ πιὸ καλὸ μέσο γιὰ νὰ νιώσῃ ο κόσμος τὶ ἀνόητη ποὺ εἶναι η καθαρεύουσα. Γιὰ σκέψου λιγάκι! 'Ο έρωμένος εἴται καντά στὴν έρωμένη κι αὐτὴ τοῦλεγε μὲ πάθος, μὲ φλόγα τάχχη δρωτικά: «Δένδυνασαι νὰ φαντασθῆς, Κλαύδιε, πόσον ἡ καρδία μου διαστέλλεται...» Πές μου, σὲ παρακαλῶ, κατάσταση εἶναι αὐτή; φανταζεσαι κωμικότερο πράμα; «Ἄς έψεται δ Γεννάδης ποὺ τὴ διώρθωνε ποῦ καὶ ποῦ τὴ γλώσσα καὶ τῆς ἔδωκε κάπια ζωή.

Ηύχαριστησα τὸ κ. Πάλλην καὶ ἐστηθηκε νὲ φύγω.

— Θέχουμε τίποτε βρισιές; τρώτησε μειδιῶν.

— 'Απὸ τὴν «Ημερησίαν» ἀσφαλῶς διχι, κ. Παλλη.

— Τὸ ξέρω. Μοῦ δεῖχνανε τὴν ἐφημερίδα σας στὸ Λιβερπούλ, τὴ διαβασα στὴν Πόλη-στὴ Μυτιλήνη, ἰδὼ τώρα, εἴτε δεικνύων ἑνα φύλλον «Ημερησίας» ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Εἶστε «μικτοί» έστεις. Δὲν πειράζει, ποιός ξέρει ἐν τὸ παιδί σας δὲ γράφει στὴ γλώσσα μας. Τὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ είσαι δικιος καὶ θαρρω πῶς δὲν ἥσουν πάντα τέτιος.

— Ο υπαινιγμὸς θὰ ἡτο φαίνεται δι' σα διγραφα ς ολλοτε διὰ τὸν «Νουμάν». Δὲν ἀπήντησα. 'Υπεκλιθην καὶ ἐψυγα σχεδὸν ἐντροπιασμένος.

Ο ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Τὴν περοκούένη Παρασκευὴ κατὰ τὸ μεσημέρι ήρθε δ 'Αργύρης Ερταλιώτης στὸ γραφεῖο μου. Τὸ βαπτόρι ποὺ τὸν ἔχερε ἀπὸ τὴν Ανατολή στὴν Εύρωπη σταθησε γιὰ λίγες ώρες στὸν Πειραιῶ κ' έτοι πετάχτηκε δ ἀηδονόλαλος ποιητής μας στὴν Αθήνα νὰ ίδει τὸ γραφεῖο του. Νουμᾶς καὶ νὰ φιλήσει καὶ τὸ χέρι του Παλλαΐα, καθώς μούπε. Εἴταις μέρα τοῦ φύλλου, κι δ Γιαννάκης, ταχτικὸς στὴ δουλιά του, κολυνοῦσε μὲ κωμικὴ σοβαρότητα τὰ γραμματόσημα στοὺς φακέλλους. Πρῶτα πρῶτα αὐτὸ εἴδε δ 'Εφταλιώτης στέπηται καταγάγηκε.

— Δουλεύεις καὶ σὺ γιὰ τὴν ίδεια; Μπράσι

πῶς θὰ τὸ νοιώσω σὰ νῦταις εἰδος δυνατὸ λιοχτό πηματα καὶ λένε πῶς τὸ ράδιο τὸν πολλαπλασιάζει τὸν ηλιο. Τώρα καταλαβα, κι ωτόσο δὲ μὲ φαδιογραφήσανε παρά δυσ φορές μονάχα μέσα στὴ φού σκα Τρώγων ἀρκετά καλά, διχι ἔννοεῖται ὅπως καὶ πρῶτα. 'Η δημού θυμόνει τὰ νερικά καὶ μου δέσσεται καὶ δὲν ξέρω δὲν κλαία ἀπὸ τὸ πόνο ἢ ἀπὸ τὴ φούρκα, γιατὶ μὲ φουρκίζει. Καλὸ τουλάχιστο ποὺ δὲν εἶναι ἀκατάπαφτος. 'Ηθελα νὰ γράψω κανένα δελτάριο στάγγελούδι: μου. Μάτ πονῶ μὲ τὸ παραπάνω. Πιὸ θετερις, ἀν πάω καλήτερα. Δὲ σὲς ἀφίνω, μὰ θὰ προσταθῆσω νὰ βρῶ καμιὰ θέση, σπουδαῖος εἶναι, γιὰ νὰ πονῶ λιγότερο.» Καὶ στὴν τέταρτη ἀσπρη σελίδα, μόνο μιὰ γραμμή, ἀφοῦ τέλειωσε τὸ γράμμα της: «Πρῶτο ἀπ' ὅλα, νὰ μη μὲ λυπάστε, εἰδεμὲν θὰ πονῶ ἀκόμη περισσότερο. Σᾶς συλλογισμα: κάθε στιγμή. Κ.»

Σὰ νὰ κορυφώθηκε πιὰ τότες τὸ κακὸ κι ἔρχεται σὲ νῦταις τὴν καταγάγηση. Τὸ κατώτασθα, τί έπαθε η Κατινούλα; Κάτι πολὺ ἀπλὸ καὶ τρομερὸ συνάμα, ὅπως κατέπι τὸ καταλαβανε. 'Η ραδιοθεραπευτική σάρκα φλόγωσε καὶ πρήστηκε. 'Ο κ. Σεβιλάς τῆς εἶχε πει πῶς θὰ περάσῃ καὶ δὲ γίνεται. Τόντις σὰ

νέφεγγε τώρα κάπια εἰλπίδα πῶς θὰ ξεπροστῇ. Τούνιαθες ἀμέσως ἀπὸ τὸ όφος τοῦ ἀξέρωστου. 'Η Κατινούλα ἐπαντεινε πάντοτες ἀπάνω της, χωρατέοντας ἀκόμη καὶ σὰν πονοῦσε. Μὰ τὸ χωρατέοντας της, στὸ γράμμα τῆς κερακής, εἴκοσι τέσσερες, σὰν πιὸ ξέθαρρο, σὰν πιὸ φυσικό. «Έντεκα καὶ τέταρτο, πρωτ. Πολυαγαπητέ μου ἀφέντη, «Ο τι ποὺ σᾶς; ἔβγαλα τελέγραφο. Είμαι πολὺ καλήτερα σημερά τὸ πρωτι, καὶ θέλησα νὰ σᾶς παρηγορήσω, γιατὶ τὸ χτεσινό μου τὸ γράμμα, καὶ γῶ δὲν ξέρω πῶς σᾶς τογχράφα, τόσο πυνοῦσα ἐκείνη τὴ στιγμή. Γιὰ τούτο σημερα καθέθουμαι στὸ κρεβάτι: μου δόλη τὴ μέρα. Τὸ βλέπω τὶ μὲ κάνει καὶ πονῶ σηκωμένης τὰ σκέλια μου νὰ βραχίνουν ἀπάνω στὴ φούρκα μου, νὰ τὴ Σουλιοῦνε, κ' έτοι πονῶ φριγτά. Δὲν πονῶ στὸ κρεβάτι: μου περά δέκαν κουνιούμαχι, κι ὅπως λεει δ Σεβιλάς, γιὰ νὰ τοῦ κόψ

σου! Νά, πού καὶ παιδάκια πέντε χρονῶν δουλεύουνε μαζί μας!

Καὶ τοὺς φίλησε. Μιὰ μέρα ποὺ τὸ παιδάκι αὐτὸν θὰ μεγαλώσει καὶ θὰ μάθει ποιός εἶτανε δὲ θρωπός ποὺ τὸ φίλησε, θὰ μπορεῖ νὰ καμαρώνει γι' αὐτό, δῆπος σήμερα καμαρώνει καὶ δὲ πατέρας του ποὺ ἔνας τέτιος πατριώτης καὶ ἔνας τέτιος πρωτεργάτης τῆς Ἰδέας τὸν τιμάει μὲ τὴν πολυτίμητη φίλια του

— Πῶς τὰ περάσατε στὴν Πόλη; τοὺς ρώτησε.

— Μέρες χαρισμένες, ἐπως σοῦ τὰ γράφει καὶ δὲ Ἀκροπόλιτης στὸ σημερόν του τὸ γράμμα. Δουλεύουν ἕκει στὰ γεράτες, δουλεύει δὲ Φωτιάδης, δουλεύει δὲ Σιάτης, δουλεύουν δῆλοι τους, μονιασμένοι, ἀδερφώμενοι, καὶ ἡ Ἰδέα ξαπλώνεται καὶ ἡ φυτιά ἀνάβει ἀπ' δῆλος τις μεριές. Δὲν ζέρω ἐδῶ...

— Ἐδῶ εἴμαστε πολλοὶ καπεταναῖοι· κάθε δημοτικοῦς καὶ καπετάνιος ἀστα! Ρέμπελη δουλεῖα, μπερμπάντικη!... Γιὰ τὴν Πόλη μίλα μου

— Ἐκεῖ πειθήρχουνε, γι' αὐτὸν καὶ κερδίζουνε κάθε μέρα καὶ καινούριους ὑπαδόν! "Ηρθανε τόσοι καὶ τόσοι νὰ χαιρετήσουν τὸν Πάλλην καὶ μένα, καὶ ὅχι μοναχὰ ἀπὸ τὴν ΙΙόλην μέσα, μὰ καὶ ἀπὸ τὴ χωριά γύρω, καὶ ἀπὸ μακρινὰ χωριά, καὶ δῆλοι δασκάλοι καὶ ἐπιστήμονες καὶ ἐμπόροι καὶ κάθε λογῆς ἀθρώποι, ποὺ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια δὲ δυσκολεύεται νὰ πιστέψω πῶς ἡ μέρα τῆς τελιωτικῆς τῆς νίκης δὲν είναι καὶ πολὺ μακριά.

— Ἐπειτα πήγατε στὴν Μυτιλήνη;

— Νά, στὴν Μυτιλήνη καὶ στὴ Σμύρνη Καὶ κεῖ γίνεται δουλιὰ συμβαρή. Δὲν περιμέναμε νὰ βροῦμε τόσους δικούς μας, καὶ δῆλους διαλεχτούς. Ὁ Ἀλβανός, δὲ δάσκαλος, στὴν Μυτιλήνη καὶ δὲ Σάκκης δικατρός καὶ δὲλ' οἱ ἄλλοι ποὺ ἤρθανε νὰ μᾶς χαιρετήσουν, ἀφοσιωμένοι δῆλοι τους δόλοψυχα στὴν Ἰδέα. Στὴ Σμύρνη πάλι γνωρίσαμε τὸν Ἀναστασιάδη τῆς «Ημερολίας», καλόκαρδο παῖδι καὶ δημοτικοῦς, καὶ ἄλλους πολλούς, παραπολλούς, ποὺ φυλάω τὶς κάρτες τους στὴν τείπη μου. Νά σοῦ πῶ καὶ κάτι ποὺ μοῦ συνέδηκε χτές τὸ μεσημέρι στὴ Σμύρνη. Κεῖ πούτρωγα σὲ κάπιο ξενοδοχεῖο, δέστρος ἡ ὥρα νὰ μπαρχαριστῶ στὸ βυπόρι, μὲ ζυγώνει ἔνας νέος, μοῦ ἀρπάζει τὸ χέρι καὶ μοῦ τὸ φιλεῖ. «Τονομά μου Σπύρος Κοντολέος ἀπὸ τὸ Κάιρο, μοῦ λέει, καὶ εἴμαι δημοτικοῦς». Νά, ποὺ τὸ ἐπίθετο «Δημοτικοῦς» κατάντησε πιὰ τίτλος τιμῆς.

Καὶ ξανάπε τὰ λόγια του Ζολζ, τάχαπημένα του

— Μιὰ καὶ βγεῖ στὸ διάβα της ἡ Ἀλήθεια, τίποτις δὲν τὴ σταματᾷ.

— Ανταμώσκει καὶ τὸν Παλαμᾶ καὶ οἱ λίγες στιγμὲς ποὺ πέρασα μὲ τὴ διαλεχτὴ συντροφιά τους στὸ ξενοδοχεῖο θὰ μοῦ μείνουν ἀξέχαστες, δῆπος ἀξέχαστες μοῦ μείνουν καὶ οἱ ὥρες ποὺ πέρασα μιὰ γλυκιὰ βραδιά τοῦ περασμένου καλοκαιριοῦ στὴν Κηφισία μὲ τὴν ἴδια χρυσὴ συντροφιὰ τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Ἐφταλιώτη.

Τὴν στιγμὴν ποὺ τὸν ξεπροβαδόσαμε στὸ σταθμὸ τῆς Ὁμόνοιας, τοὺς ρώτησε δὲ Παλαμᾶς.

— Δὲ θὰ μᾶς ἔρθετε μαζί μὲ τὸν Πάλλην καμιὰ φορά καὶ στὴν Ἀθήνα;

— Λογαριάζουμε ἔνα τέτιο ταξίδι, μὰ τότε θέχουμε μαζί μας καὶ τὸν Ψυχάρη.

Καὶ μᾶς ἔφισε, φεύγοντας, τὴ γλυκιὰ αὐτὴν ἐλπία

Δ. Τ.

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (*)

I.

Πεντοβούνι 19 τοῦ Τευγητῆ.

Κυριακὴ σήμερα καὶ δὲ Παπα-Παρθένης δὲ λειτουργησε. Τοὺς βρῆκα τὸ πρῶτον στὸ καπηλοῦ μὲ τὸ ποτῆρι γιομάτο μπροστά του.

— Μᾶς κατάργησες σήμερα τὴν Κυριακή, παπᾶ;

— Βρέ, κάποις νὰ πιοῦμε. Δὲν τὸν διφίνεις τὸν τετερεμέδες! Νά λειτουργήσω!... Καὶ ποιός θάρσει στὴν ἐκκλησιά; «Ολοι βρίσκονται στὰ πατητήρια τους σήμερα καὶ πατάνε τὰ σταφύλια τους. Μοναχός μου νὰ λειτουργήσω, σὰν κοῦκος;

Δὲν ξέρω πῶς μοδρῷτε νὰ τοῦ πῶ κάπιο λόγο βαρό. Μὰ τὸν κατάπια καὶ τραβήξα κατὰ τὸ δάσος νὰ λειτουργηθῶ. «Η συντροφιὰ τοῦ Παπα-Παρθένη μοῦ χαλνοῦσε τὴν Κυριακή μον' τὸ δάσος μοῦ τὴν ἔδιγε δλόφωτη. Μὰ τοῦ κάποιον. Τὰ πεῦκα μοῦ σφυρίζανε τὸ ντετρεγάλ λόγια τοῦ μπενρῷ. «Μοναχός μου νὰ λειτουργήσω;» Μάλιστα, Κύριε. Μοναχός σου νὰ λειτουργήσεις. «Ο ἀληθινὸς λερέας κάνει Θρησκείας καὶ κάθε Ἰδέας ἔνα μοναχὸν ξέρει καὶ λογαριάζει, τὸ Χρόνος τοῦ. Ἐκεῖ καρφωμένος στὸ χρέος θὰ μείνει. Θὰ σημάνει τὸν δρόμο καὶ μὲν μὴ δένει τὸν πόνον.

*) Κοίταξε φύλλα 256, 257 καὶ 259.

τὸν ἀκούσει κανεῖς. Θὰ σημάνει. Κι δὲ θὰ σημανθεῖ, ἀδιάκοπα, ἀκούσαστα, πεισματάρικα. «Ἄσ σπάσει τὸ σκοινὶ τῆς καμπάνας, ἀς φαγιστεῖ καὶ δὲ σπάσει καὶ καμπάνα.» Άσ ματώσουν καὶ τὰ χέρια του. Τὴ δονιά του αὐτός. Πρέπει στὴν ἀμαρτωλὴ χώρα νάπονται ή καμπάνα τοῦ δρόμου, πρέπει ή ἀδιάφορη πειριοποιημένη κοινωνία νάκονει τῆς. Ἰδέας τὸ σήμαντρο.

Τότε τί τὸ φορεῖς τὸ ράσο καὶ δὲν τὸ κάνεις κονθάρι νὰν τὸ πετάξεις κατάμουντρα στὴν κοινωνία; «Η κάνεις θρησκεία καὶ ή κάθε Ἰδέα θέλει παληνάρια, θέλει καὶ μάρτυρες. Τὸ ἀγκαθέντο στεφάνι κρέμεται ἀκόμα στὸ Γολγοθᾶ καὶ ή ιστορία μᾶς δείχνει μὲ τὸ σωρὸ τοὺς ήρωοις ποὺ ἀντικρύσανε τὸ θάνατο ἀδειλαστοῖ, μένοντας δλοιόναχοι καρφωμένοι στὶς θέσεις τους. Φιοῦ σου, Ποπα-Παρθένη, γκιοτή!

Γνωζόντας σπίτι ἄνοιξα τὴν «Ἐργασία» τοῦ Ζολζ. Θυμήθηκα τὸν Παπα-Μάρρο καὶ τὸν ήρωικό του θάρατο, κάπου ἀπὸ τὰ συντρίμα τῆς ἐκκλησιᾶς ποὺ οἱ πιοτοὶ τὴν ἐγκατέλειψαν καὶ δὲ χρόνος τὴν εἰχε συθέμελα σακατέψει. Τοὺς θυμήθηκα καὶ ξαναδιάβυσα ἀλάκαιρο τὸ ἔσχο ορεάλιο. «Ο Παπα-Μάρρο δὲ λογάριαζε ἀ στὴν ἐκκλησιά του δὲ ζήγωνε κανεῖς καὶ ἀν τὰ πινθάρια τῆς τοῦ φιβερίζανε ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ νὰ σωριαστοῦντε στὸ κεφάλι του. Μόρο τὸ χρέος του λογάριαζε καὶ πέθανε κάνοντας τὸ χρέος του. Γιατὶ νὰν τοὺς βρέσκει κανεῖς μοναχὸν μέσα στὰ βιβλία τοὺς τέτιους παπάδες; Καὶ πῶς θὰ τοκήσει μὰ Ἰδέα διταν τῆς λείποντον οἱ τέτιοι ἥρωες;

IA'

Πεντοβούνι 22 τοῦ Τευγητῆ.

Σοῦ στέλνω μιὰ ἀγριοβιολέττα τοῦ βουνοῦ. Νὰ μοῦ τὴν περιποιηθεῖς, νὰ ζήσεις, καὶ ἀ μαραθεῖ ἀκόμα νὰ μὴ τὴν πετάξεις. Τὴν πόνεσα καὶ θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ τὴν πονέσεις καὶ σύ. «Αμα τὴ δεῖς τόσο διορρῇ καὶ τόσο χαριτωμένη, δὲ θὰν τὸ πιστέψεις ποὺ γεννήθηκε. Κι ὅμως εἶγαι ἀλήθευτα πῶς γεννήθηκε πλάστης σὲ κάπια ἀγριάκαθος, πάνον σὲ μιὰ κατάξειρη πέτρα. Τὴν εἶδα καὶ ξαφνίστηκα. Ποῦ πῆγε νὰ γεννηθεῖ ἡ ἀμοιρῇ καὶ πῶς μπόρεσε νὰ ζήσει μὲ τέτια συντροφιά! Πῶς ἔμεινε βιολέττα καὶ δὲν ἔγινε ἀγκάθι καὶ αὐτῆς! Καμάτη φορὰ μοῦ τυχαίνει καὶ στὴ ζωὴ ἴδια νὰ ξαφνίσομαι. Βλέπω σὲ κάπια συντροφιές ἔγωξτικές νὰ φυτρώνει μιὰ ψυχὴ ἀγνή καὶ ὀπειροκυνηγήτρα καὶ

νο. Σήμερις ἔχω γράμμικα, είμαι ἀλληληφταί στὸ βουνοῦ. Νὰ μοῦ τὴν περιποιηθεῖς, νὰ ζήσεις, καὶ ἀ μαραθεῖ ἀκόμα νὰ μὴ τὴν πετάξεις. Τὴν πόνεσα καὶ θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ τὴν πονέσεις καὶ σύ. «Άμα τὴ δεῖς τόσο διορρῇ καὶ τόσο χαριτωμένη, δὲ θὰν τὸ πιστέψεις ποὺ γεννήθηκε. Κι ὅμως εἶγαι ἀλήθευτα πῶς γεννήθηκε πλάστης σὲ κάπια ἀγριάκαθος, πάνον σὲ μιὰ κατάξειρη πέτρα. Τὴν εἶδα καὶ ξαφνίστηκα. Ποῦ πῆγε νὰ γεννηθεῖ ἡ ἀμοιρῇ καὶ πῶς μπόρεσε νὰ ζήσει μὲ τέτια συντροφιά! Πῶς ἔμεινε βιολέττα καὶ δὲν ἔγινε ἀγκάθι καὶ αὐτῆς! Καμάτη φορὰ μοῦ τυχαίνει καὶ στὴ ζωὴ ἴδια νὰ ξαφνίσομαι. Βλέπω σὲ κάπια συντροφιές ἔγωξτικές νὰ φυτρώνει μιὰ ψυχὴ ἀγνή καὶ ὀπειροκυνηγήτρα καὶ

Μ' ὅλα τὰ γέλοια καὶ μὲν μὴ τὴν ἐλπίδα, δὲ πόνος τῆς ἔκανε καρτέρι. Τὰ Χριστούγεννα δὲν κοιμήθηκε ἀγρύπνικα καὶ βραχγαθεῖς. «Εάχεσα νὰ σὲς πῶς κιόλας πῶς ὄντας πολὺ πολὺ ἀνήσυχη καὶ ἔνω κάτω, ἔλεγα μὲ τὸ νῦν μεσ πῶς; Είγουρα καὶ θέγω θέρημη. Θερμομετριούμη στὶς μιάμιση καὶ τὶς βλέπω. «Η θερμοκρασία 37°1. Εἴπα τότες, ἔκομη ποὺ ἀνόντο νὰ μὴν μπερῷ νάποκοιμηθῶ. — Καὶ δὲν τελειώνουνε μ' ἀφτὸ τὰ δυτάρεστα νὰ πού ξεκενώθηκα πάλι τρεῖς φορές καὶ θὰ θυμώσετε. Αφότου φύγατε, πῆρα τέσσερας ἡ πέντη χάπια διπιού καὶ τὰ στεφάνηκανε μέτρια. Θά σηκωθῶ στὶς τρεισμήση, νὰ μοῦ συγχρίσουνε τὸ κρεβῆτος μου καὶ ἔτοις ἔλπιζω νὰ καμπηθῶ καλύτερα. «Η θερμοκρασία μου τὸ πρωΐ, 37°7. Περίεργο. Αφίων ἔνα μικρούτοκο διάστημα γιὰ τὴν θερμοκρασία τὴν βραδινήν 38°. Μοῦ λέεις δὲ γιατρὸς πῶς δὲν πρέπει μὲ τίποτις νάπορούμε γιὰ τὴν ώρα καὶ μὲ σάς γίνουνται, ἀφοῦ ἔχουμε τὸ βάδιο. «Αγαπητέ μου ἀφέντη, πῆρα τέσσερας τὸ πρόσωπό μου γιατρὸς εἴταις δῆλο κέφι καὶ τὸ σημερόν είναι δῆλο. Αφοῦ διώκεις κατασύρισκα πιὰ πού κατεσύρισκα, θέλεις σὲν ξετραβηγμένο, σὲν κομμένο ἀπὸ τὸν πό-